



Lokalt folkhälsoprogram för Falu kommun



Hållbar utveckling i Falu kommun

Ett grundläggande mål för Falun är att vi ska ha en hållbar utveckling. Den vanligaste definitionen på hållbar utveckling är ”en samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov”. Den kommer från Världskommissionen för Miljö och utveckling, även kallad Brundtland-kommissionen efter dess ordförande, Gro Harlem Brundtland. Hållbar utveckling brukar delas in i tre olika typer av hållbarhet.

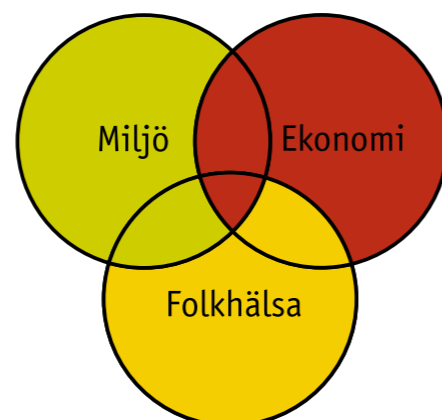
Alla tre delarna är viktiga för att vi ska ha en totalt sett bra utveckling. Man kan förenklat säga att hållbarhet för miljön ger ramarna för vad människor och natur tål. Hållbarhet för folkhälsan innehåller mycket av det som vi kallar livskvalitet. Hållbarhet för ekonomin, eller ekonomisk tillväxt, är medlet som skapar resurser för att nå olika samhällsmål.

Med kunskap om var vi står idag blir det lättare att veta vad vi ska satsa på för att få en bra utveckling i framtiden. Men för att få en sådan kunskap behöver vi veta vilka mål vi har. Vad är det som är en önskvärd utveckling?

För Falu kommun som geografiskt område finns tre styrdokument för en hållbar utveckling. Ett miljöprogram med miljömål, ett folkhälsoprogram med folkhälsomål och ett tillväxtprogram med tillväxtmål. Det finns inga skarpa gränser mellan de olika målen utan många av dem har betydelse för mer än en hållbarhetsaspekt.

Arbetet med en hållbar utveckling är en uppgift för i stort sett alla och det är ett förhållningssätt som ska genomsyra allt vi gör. Genom de tre programmen vill Kommunen, som ledande aktör, systematiskt arbeta för en hållbar utveckling i Falun. Förutom direkta insatser inom olika områden behöver vi förmedla kunskap och skapa miljöer för samverkan. För att nå målen måste många människor engageras.

Hållbar utveckling



Förord

Den viktigaste strategin i ett hälsofrämjande arbete är stödjande miljöer. Det handlar om att skapa förutsättningar där människor bor och verkar, att engagera dem kring gemensamma angelägenheter, att förändra eller skapa goda sociala mönster för grupper av människor.

Folkhälsa är ett område svårt att avgränsa. Om man vill så kan det nästan innefatta allt som görs i kommunen. Hälsan är en uppgift för i stort sett alla och därför ingår den också på olika ställen i flera av kommunens program. Att arbeta med folkhälsa är egentligen inget eget arbetsområde – det är mer ett förhållningssätt som ska genomsyra allt vårt arbete.

Innehållsförteckning

Sambandet samhället, individ och hälsa	4
Vad är folkhälsa?	4
Utgångspunkter för folkhälsoarbetet	4
Nationella och regionala folkhälsomål	5
Falun Framåt – folkhälsoprogram för Falu kommun	6
Syfte med Folkhälsoprogrammet	6
Genomförande och organisation	6
Uppföljning	7
Läsanvisningar	7
1 Delaktighet och inflytande i Falu kommun	8
2 Ekonomisk och social trygghet i Falu kommun	10
3 Trygga och goda uppväxtvillkor i Falu kommun	12
4 Ökad hälsa i arbetslivet i Falu kommun	14
5 Sunda och säkra miljöer och produkter i Falu kommun	16
6 En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård	19
7 Gott skydd mot smittspridning	22
8 Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa i Falu kommun	24
9 Ökad fysisk aktivitet i Falu kommun	26
10 Goda matvanor och säkra livsmedel i Falu kommun	29
11 Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och doping samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande i Falu kommun	32
Översikt över samtliga mål och delmål	35-40



Sambandet samhälle, individ och hälsa

Det finns samband mellan samhälle, individ och hälsan (figur 1). De olika faktorer som påverkar hälsan kan fördelas på olika nivåer i förhållande till de enskilda individerna. Ålder, kön och arv kan vi givetvis inte påverka, utan det ger oss olika grundförutsättningar. Familjen och nära vänner, sociala nätverk och socialt stöd, är andra viktiga faktorer för att vi ska må bra. Vad vi äter och dricker, hur mycket eller lite vi rör på oss, hur vi sover, bruk av droger o s v, med andra ord våra levnadsvanor eller vår livsstil, har betydelse för hälsan. Men även livsvillkoren, det dagliga livet, som sysselsättning, försörjningsstöd, boende, utbildning, d v s sådant som vi människor har svårare att påverka, har effekt på hälsan. Miljön runt omkring oss och samhällets ekonomi spelar också en roll i sammanhanget.

Forskning visar att personer som upplever livet som begripligt, hanterbart, meningsfullt och känner möjlighet att påverka sin situation klarar påfrestningar bättre än andra. Denna ”känsla av sammanhang” förkortas KASAM och utgör en viktig grund för människors hälsa.

Vad är folkhälsa?

Det finns flera definitioner på hälsa, folkhälsa och folkhälsoarbete. Här är de som använts som grund för Faluns folkhälsoprogram.

Hälsa

Högsta möjliga välbefinnande hos den enskilde individen, fysiskt, andligt, psykiskt och socialt och ej enbart frånvaro av sjukdom. (Världshälsoorganisationens, WHO)

Folkhälsa

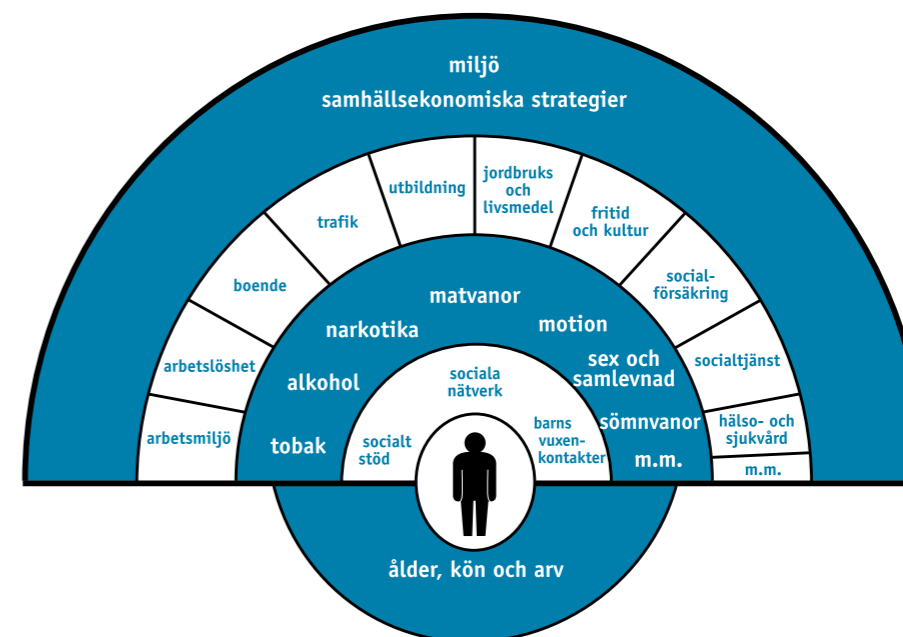
Begreppet folkhälsa används för att beskriva hela befolkningens hälsotillstånd. Det omfattar insatser som syftar till att främja hälsa och förebygga sjukdom. Hälsa är en resurs för individen medan folkhälsa är ett mål för samhället. (Folkhälsans villkor, Folkhälsogruppens rapport nr 9)

Folkhälsoarbete

”...folkhälsoarbete innefattar planerade och systematiska insatser för att främja hälsa och förebygga sjukdom. En uttalad avsikt är att påverka faktorer (frisk-, skydds- och risk-) och förhållanden (struktur och miljö) som bidrar till en positiv hälsoutveckling på befolkningsnivå. Insatserna kan vara samhälls- och/eller grupp respektive individinriktade.” (Statens folkhälsoinstitut)

Utgångspunkter för folkhälsoarbetet

Lokalt folkhälsoarbete riktar sig till hela befolkningen och kräver kunskap om den egna befolkningens hälsotillstånd. För att lyckas i folkhälsoarbetet behövs såväl hälsofrämjande som



Figur 1: Hälsans bestämningsfaktorer. Bilden illustrerar de olika faktorer i samhället och den miljö vi har runt omkring oss som påverkar vår hälsa. Källa: (vidareutvecklad av Samhällsmedicin Gävleborg utifrån struktur utformad av LeifSvanström och Bo Haglund)

sjukdomsförebyggande insatser. En förskjutning mot ett större inslag av hälsofrämjande insatser är viktigt inför framtiden. Genom att arbeta utifrån ett arenaperspektiv ges goda möjligheter till bred förankring och en helhetssyn. Med arena menas t ex skolan, arbetsplatsen eller bostadsområdet. Ett utvecklat folkhälsoarbete sätter befolkningens behov i fokus vilket ofta kräver att myndigheter, organisationer, föreningar och andra ideella krafter samverkar. Ett samhälles ekonomiska utveckling är beroende av människors hälsa. Därför är det samhällsekonomiskt lönsamt att arbeta med folkhälsa, den långsiktiga vinsten blir större än den inledande kostnaden.

Vi har alla ett ansvar för vår egen hälsa. Men samhället har också ansvar genom att skapa förutsättningar och miljöer som främjar en hälsosam livsstil, även genom att arbeta med att förmedla kunskaper och ökad medvetenhet om sambanden mellan levnadsvanor och hälsa.

De nationella och regionala folkhälsomålen

I april 2003 antog riksdagen mål för folkhälsan. Det övergripande målet är att:

Skapa samhällliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Den nya svenska folkhälsopolitiken utgår från elva målområden som fokuserar på de faktorer i samhället som påverkar folkhälsan, det vill säga på livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor. Ansvaret för målen är fördelade mellan olika aktörer och nivåer i samhället.

De första sex målen handlar om vad man brukar beteckna som strukturella faktorer, det vill säga förhållanden i samhället och omgivningen som i första hand påverkas av opinionsbildande insatser och politiska beslut. De fem sista målen rör individens levnadsvanor som han/hon själv påverkar, men där den sociala miljön ofta spelar en stor roll.

På den regionala nivån har Landstinget Dalarna, i sin verksamhetsplan för hälso- och sjukvården i Dalarna 2005-2008, sina mål för en förbättrad folkhälsa utifrån de nationella folkhälsomålen.

Falun Framåt – folkhälsoprogram för Falu kommun

Falu kommun har sedan början av 1990-talet haft ett aktivt folkhälsoarbete genom hälsoplanen Friska Falun, senast reviderad 1998. Folkhälsoarbetets utveckling med bl a den nya nationella målstrukturen gör att en revidering behövs.

Nya lokala folkhälsomål för Falu kommun har antagits i Kommunfullmäktige den 9 mars 2006 och ska ses som angivande av en ambitionsnivå och pekar ut områden som kommunen och den lokala hälso- och sjukvården anser är viktiga att arbeta med för att uppnå förbättringar. Någon djup analys av var målribban ska sättas är inte gjord. Målen kan heller inte betraktas som absoluta och det finns ingen given väg redan från början, eller beslutad resurstilldelning som självklart leder mot målet. De lokala målen ska med något undantag vara uppnådda 2010. Ingångsår för målen är 2003 (utom för mål 1:1 om valdeltagande där ingångsåret är 2002).

Falu kommuns lokala folkhälsomål innehåller den nationella formuleringen utan att ha förändrats samt lokala del/etappmål, som ska vara uppnådda till 2010. I folkhälsoprogrammet har de lokala målen utvidgats med exempel på vad som kan göras, viktiga aktörer och en lägesbeskrivning som ger en bild av hur förutsättningarna för att nå målen ser ut.

Syfte med Folkhälsoprogrammet

Syftet med folkhälsoprogrammet är att ge en vägledning till hur vi lokalt bör arbeta mot att nå en god hälsa på lika villkor för alla invånare i Falu kommun.

Programmet riktar sig till alla som bor och verkar i Falu kommun.

Övergripande strategier:

- skapa förutsättningar och motivation för bättre hälsa hos medborgarna i Falu kommun
- minska hälsoskillnaderna
- stimulera till fördjupad samverkan
- tjäna som vägledning i det långsiktiga arbetet med att förbättra folkhälsan.

Genomförande och organisation

För att de lokala folkhälsomålen i programmet ska uppnås krävs att åtgärder vidtas. Folkhälsoprogrammet anger inte vilka konkreta åtgärder som ska genomföras men ger exempel på vad som behöver göras och viktiga aktörer som behövs för att nå målen.

Falu kommun och Landstinget är viktiga aktörer och kan agera genom den egna verksamheten, som organisation och samhällsaktör.

De åtgärder som ska vidtas av kommun och landsting kommer att redovisas i separata handlingsplaner och framtagandet av dessa ska ske inom och sättas i relation till kommunens årliga budgetarbete samt till landstingets verksamhetsplanering. Insatserna ska ske både i tvärssektoriell samverkan och inom ordinarie verksamhet. Alla verksamheter i kommun och landsting ska aktivt arbeta för att främja hälsa och förebygga ohälsa, och detta ska ske integrerat i den löpande verksamheten.

De lokala folkhälsomålen är inte prioriterade sinsemellan och ordningsföljden har ingen betydelse i sådant avseende. I de fall insatser inte kan ske med koppling till alla delmålen sker i praktiken en prioritering genom att kopplingen finns till budgetarbetet.

För genomförande av Folkhälsoprogrammet behövs en överblickbar och effektiv organisation. Inom folkhälsoområdet finns sedan tidigare ett antal grupper och samordningsfunktioner med uppdrag inom folkhälsoområdet. Ny organisation för folkhälsoarbetet antogs av Kommunfullmäktige 2007-06-14.

Uppföljning

De lokala folkhälsomålen ska följas upp och redovisas på samma sätt som övrig uppföljning av den kommunala verksamheten. Arbeta pågår med att hitta nya gemensamma former för redovisning samt uppföljning av beslutade styrdokument.

Delar av folkhälsomålen kommer även årligen att redovisas i "Utvecklingen i Falun". En samlad uppföljning av hur utvecklingen har varit i förhållande till de tre måldokumenterna för en hållbar utveckling.

Läsanvisningar

I folkhälsoprogrammet presenteras Falu kommuns lokala folkhälsomål indelade efter de

nationella folkhälsomålen. Några av delmålen återfinns under flera målområden och i vissa fall även i miljö- och tillväxtprogrammen. Det är ett medvetet val att på detta sätt upprepa målformuleringarna i de fall de hör hemma på mer än ett ställe.

Under rubrikerna Vad kan vi göra och Viktiga aktörer ges exempel på vad som behöver göras och vilka som bör vidta åtgärder för att målen ska uppnås. Under rubriken En lägesbeskrivning görs en kort beskrivning av några av de förutsättningar som finns för att målen ska uppnås inom perioden.

Förutom detta program finns en kartläggning av folkhälsoläget i Falu kommun; Kartläggning av folkhälsoläget i Falu kommun, samt en inventering av vad den kommunala organisationen gör med koppling till folkhälsoområdet; Folkhälsoarbete i Falu kommun – inventering av vad som görs inom förvaltningarna med koppling till de nationella folkhälsomålen. Dessa dokument finns på kommunens hemsida – www.falun.se.

1 Delaktighet och inflytande i Falu kommun

VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan och skall därför utgöra ett särskilt målområde. För att nå det övergripande nationella folkhälsomålet skall särskild vikt läggas vid att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt vid barns, ungdomars och äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället. Det handlar om ett starkt socialt kitt mellan medborgarna, om gemenskap och solidaritet samt om tillit till både samhället i dess helhet och till andra människor. Nationella folkhälsokommittén understryker betydelsen för hälsan av ett starkt socialt kapital i samhället.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Fler som röstar i kommunalvalet

1.1 I Falu kommun ska andelen som röstar i kommunalvalet öka till år 2010

Ökad jämställdhet

1.2 I Falu kommun ska skillnaden mellan män och kvinnor beträffande jämställdhet minska till år 2010

Fler aktiva i föreningslivet

1.3 I Falu kommun ska antalet invånare som deltar i föreningsliv öka till år 2010

Ökat inflytande i skolan

1.4 I Falu kommun ska andelen elever och föräldrar som upplever att de har både formellt och reellt inflytande i skolan och förskolan öka till år 2010

Flerspråkig samhällsinformation

1.5 I Falu kommun ska samhällsinformation på andra språk än svenska öka till år 2010

VAD KAN VI GÖRA?

- Värna demokratiska värden
- Stärka den sociala gemenskapen, skapa mötesplatser för alla invånare samt utveckla stödjande miljöer
- Ta tillvara ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande
- Använda folkrörelserna och stärka föreningslivet
- Marknadsföra och informera om kommunens arbete för att skapa delaktighet och inflytande i verksamheten
- Anpassa information, såväl muntlig som skriftlig, efter olika målgruppers möjligheter att tillgodogöra sig informationen
- Villkora kommunalt stöd till kultur- och fritidsverksamhet med att det ska finnas arbete mot rasism och främlingsfientlighet samt för kvinnors möjligheter
- Utveckla forum för barns och ungdomars delaktighet
- Använda kultur- och fritidsverksamhet som hälsofrämjande arena

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, intresseföreningar, pensionärsföreningar, handikappföreningar, invandrarföreningar, politiska partier, studieförbund, fackliga organisationer, arbetsgivarorganisationer

EN LÄGESBESKRIVNING

Inom det här målområdet pågår redan en del åtgärder som bidrar till delaktighet och inflytande. Exempelvis finns biblioteken som ger möjlighet till kunskap och upplysning för alla. Kulturverksamheten jobbar för att integrera sina aktiviteter så mycket som möjligt ute i samhället, och arbete pågår genom socialförvaltningen med att stärka funktionshindrades delaktighet i samhället socialt och kulturellt.

I Falun finns ett väl utvecklat föreningsliv och tittar man på antalet bidragsberättigade föreningar har de ökat under de senaste åren. Som det ser ut idag ser förutsättningarna goda ut för att uppnå delmål 1.3 då antalet föreningsanslutna

ökar och tyder på en fortsatt ökning både bland kvinnor och män. I dag och något år tillbaka har exempelvis skolan och föreningslivet ett samverkansprojekt där idrottsföreningarna får en möjlighet att komma in och visa upp sin verksamhet i skolan.

Skolan arbetar med inflytandefrågor, där elev-medverkan har en framskjuten plats i det dagliga arbetet. Delmål 1.4 har skolan åtagit sig genom skolplanen, och alla barn och ungdomar ges tillgång till barnomsorg, förskola och utbildning.

Valdeltagandet i kommunvalet minskade mellan valen 1998 och 2002, men ökade igen 2006.

2 Ekonomisk och social trygghet i Falu kommun

VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande samhällsliga förutsättningarna för folkhälsan och skall därför utgöra ett särskilt målområde. Att upprätthålla en hög sysselsättning så att människor kan försörja sig genom eget arbete är enligt Nationella folkhälsokommittén basen i ett välfärdssamhälle. För att främja grundläggande förutsättningar för en god hälsa krävs dessutom insatser på strukturell nivå, främst ett socialförsäkringssystem, en skola, en sjukvård och sociala tjänster på lika villkor av hög kvalitet. Arbetet bör enligt kommitténs bedömning inriktas mot minskad fattigdom, minskad boendesegregation och resurser för att kompensera barn och ungdomar i socialt utsatta bostadsområden. Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framför allt psykisk ohälsa, och leder till ökad ojämlikhet i hälsa. Insatserna för att utveckla och upprätthålla välfärdssamhället måste därför fullföljas.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Möjlighet till egen försörjning

- 2.1 I Falu kommun ska andelen individer som behöver ekonomiskt bistånd och lever med långvarigt ekonomiskt bistånd minska till år 2010
- 2.2 I Falu kommun ska andelen barnfamiljer med låga inkomster¹ minska till år 2010
- 2.3 I Falu kommun ska andelen pensionärsfamiljer med låg inkomst¹ minska till år 2010
- 2.4 I Falu kommun ska andelen familjer med sjukersättning/tidsbegränsad sjukersättning/aktivitetsersättning minska till år 2010

Fler ska få arbete

- 2.5 I Falu kommun ska andelen arbetslösa 20-24 åringar minska till år 2010
- 2.6 I Falu kommun ska antalet långtidsinskrivna hos Arbetsförmedlingen minska med 20 % till år 2010
- 2.7 I Falu kommun ska den psykosociala ohälsan orsakad av arbetslöshet minska till år 2010
- 2.8* I Falu kommun ska antalet förvärvsarbetande ha ökat med 1 300 personer motsvarande 5 % år 2009
- 2.9 I Falu kommun ska andelen förvärvsarbetande som är födda i ett annat land än Sverige, närma sig kommunens befolkningssammansättning i detta hänseende till år 2010

¹ Andel (%) av respektive familj med disponibel inkomst (per konsumentenhet) under 60 procent av medianinkomsten.

* Även mål i Tillväxtprogrammet

VAD KAN VI GÖRA?

- Effektivisera samordningen mellan sjukförsäkring/ förtidspensionering och arbetslöshetsförsäkring
- Utveckla samarbetet med arbetsförmedlingen för att underlätta för funktionshindrade att få anställning
- Vidta åtgärder som bryter socialbidragstagande som ett permanent försörjningsstöd
- Fokusera åtgärder mot arbetslösa ungdomar som saknar socialförsäkringsskydd
- Prioritera långtidsarbetslösa i arbetsmarknadspolitiska åtgärder
- Stärka invandrarnas ställning på arbetsmarknaden
- Öka antalet arbetstillfällen vid befintliga företag och stärk nyföretagandet
- Motverka utvecklingen mot ökade klyftor i ekonomisk standard
- Säkerställ invånarnas möjlighet till inflytande över sina arbetsvillkor arbetstider, arbetsmiljö och kompetensutveckling
- Skapa och utveckla goda varierade hälsosamma boendemiljöer för alla kommuninvånare i olika skeden i livet som främjar god livskvalitet
- Verka för att skapa trygghet och frihet från våld för kommunens invånare
- Samordna insatser till stöd för kvinnor och barn utsatta för relationsbetingat våld

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, försäkringskassan, arbetsförmedlingen, intresseföreningar, pensionärsföreningar, handikappföreningar, idrottsföreningar, invandrarföreningar, Svenska kyrkan, fackliga organisationer, studieförbund, politiska partier och näringslivsorganisationer

EN LÄGESBESKRIVNING

Att uppnå ekonomisk och social trygghet är viktiga förutsättningar för folkhälsan. Inom detta område är samverkan mellan olika organisationer i samhället extra viktigt. T.ex. krävs bättre samverkan med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan då kommunens påverkansmöjligheter kan kännas liten inom det här målområdet. Målområdet är ett av de svårare att uppnå på grund av att förutsättningarna i hög grad styrs av andra än kommunen.

De flesta delmålen under målområde 2 kan härledas till att fler arbetstillfällen behövs då många av målen kan uppnås direkt eller indirekt genom minskad arbetslöshet. Falu kommuns tillväxtprogram har som huvudmål att skapa fler arbetstillfällen och bidrar därmed till de folkhälsomål som i de flesta fallen kräver sysselsättning för att uppnås.

Kommunen verkar för att skapa ett bra företagsklimat i Falun så att befintliga företag anställer fler och att nya företag skapas. En annan uppgift är att

få företag att etablera sig i kommunen och stötta olika projekt som t.ex. rör ungdomar. Stödande och förmedlande insatser för att öka självförsörjningsgraden sker på individnivå med utgångspunkt från socialtjänstlagen. Ett mål i verksamheten är att visa den enskilde alternativa insatser till ekonomiskt bistånd genom rådgivning och information. Hushållsekonomisk rådgivning förekommer också. Inom det här målområdet sker samverkan mellan flera instanser för att stärka olika gruppers ställning på arbetsmarknaden.

En viktig uppgift är att utveckla samverkan mellan arbetsförmedlingen, kommunen och försäkringskassan för att påverka det långvariga biståndsbehovet.

Genom opinionsbildande insatser, i bl.a. media, belyses faktorer som motverkar ekonomisk och social trygghet. Konsument- och energirådgivning är annat som bidrar.

3 Trygga och goda uppväxtvillkor i Falu kommun

VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt. Trygga och goda uppväxtvillkor skall därför utgöra ett särskilt målområde. Den ökande psykiska ohälsan bland barn och ungdomar skall uppmärksammas särskilt, liksom utvecklingen av barns och ungdomars levnadsvanor. Det finns en mycket stark koppling mellan barns uppväxtvillkor och vuxnas ekonomiska och sociala trygghet, delaktighet och inflytande i samhället. De viktigaste bestämningsfaktorerna för barns hälsa är familjeförhållanden, skolförhållanden och fritidsförhållanden. Aktuell forskning visar att med systematiskt arbete inom dessa områden går det att uppnå markanta förbättringar när det gäller ohälsa hos barn. Barn i socialbidragshushåll, barn till missbrukande föräldrar och psykiskt sjuka föräldrar samt barn till ensamföräldrar har i genomsnitt en sämre hälsoutveckling än andra barn. Barn till flyktingar och barn som kommer ensamma till Sverige är riskgrupper ur ett hälsoperspektiv och bör uppmärksammas. Även skillnaderna i hälsa mellan flickor och pojkar bör uppmärksammas.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Bättre fysisk hälsa bland barn och ungdomar

- 3.1 I Falu kommun ska den upplevda psykiska ohälsan, bland barn och ungdomar, reduceras med 10 % till år 2010

Ökat stöd till föräldrar

- 3.2 I Falu kommun ska samtliga förstagångsföräldrar senast år 2010 erbjudas föräldrastöd i grupp
3.3 I Falu kommun ska antalet föräldrar som erbjuds fortbildning i föräldraskapet öka till år 2010

Fler elever som antas och fullföljer gymnasiet

- 3.4 I Falu kommun ska andelen elever som når de nationella målen för åk 5 och 9 inom grundskolan öka till år 2010
3.5 I Falu kommun ska andelen elever som har genomgått gymnasieutbildning öka till år 2010

Fokus på värdegrunds- och livsåskådningsfrågor

- 3.6 I Falu kommun ska alla skolor senast år 2010 präglas av arbete med värdegrunds- och livsåskådningsfrågor

VAD KAN VI GÖRA?

- Arbeta för att ge barn och ungdomar lika förutsättningar i livet
- Utveckla kamratstödsverksamhet, föreningsliv och sociala nätverk för att ge vuxenstöd till barn och ungdomar
- Säkerställa att skolverksamheten anpassas efter barn och ungdomars behov och utveckla samverkan mellan skola, förskola och föräldrar
- Skapa stödjande miljöer för barn och ungdomar; sociala träffpunkter med fritidsaktiviteter
- Erbjud utbildning och rådgivning till föräldrar före och efter barnets födelse samt i anslutning till förskolan
- Öka samverkan mellan socialtjänst, barnhälsovård, barn- och ungdomspsykiatri, barnhabilitering, skolans elevvård inklusive skolhälsovård, ungdomsmottagning och barnsjukvård
- Erbjud psykosocialt stöd till föräldrar med tonårsbarn
- Låta barnperspektivet genomsyra planering och beslut

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, föräldraföreningar, idrottsföreningar, invandrarföreningar och kulturverksamhet

EN LÄGESBESKRIVNING

Det som sker idag inom området och som kan ses som förutsättningar som bidrar till att uppfylla målområdet är bl.a. bibliotekens verksamhet, ungdomscentrum och de fritidsgårdar som finns. Förskola, skola och barnomsorg eftersträvar en hälsofrämjande miljö, och god utbildning är i sig är en hälsofrämjande aktivitet.

Ett av skolans mål är att antalet elever med godkända betyg i ämnena svenska, matematik och engelska, ska öka från år 9. Trenden under 2006 är positiv när det gäller andelen behöriga elever till gymnasieskolan. En ökning kan vara rimligt att uppnå. Vad som händer med andelen gymnasieelever som genomgått fullständig gymnasieutbildning är starkt beroende av nationella beslut och hur man definierar begreppet fullständig gymnasieutbildning.

Socialt och emotionellt lärande, ofta kallad livskunskap, är ett samlingsbegrepp för att med olika strukturerade metoder lära elever att hantera känslor, självkänedom, motivation, empati och social kompetens. Flera olika program är idag i bruk, dels de som bygger på färdiga material, och dels de som utformats på den egna

skolan. Ett Föräldrastödsprojekt planeras (se mer under målomr 11).

Genom socialförvaltningen ges stöd till barn i missbruk och till barn som utsätts för våld. Det finns kontaktfamiljer och familjebehandlare samt familjerådgivning. Man arbetar med ett livskunskapsnätverk och föräldrastöd ges till föräldrar med barn i årskurs 6 och 7. Stöd ges till blivande föräldrar genom föräldragrupper via MVC och BVC. Samverkansprojekt för att öka den psykosociala hälsan finns också.

Dialogens verksamhetsidé är att verka för barn och ungdomars trygga och goda uppväxtvillkor i Falu kommun. Arbetet sker genom rådgivning till barn, ungdomar och föräldrar. Barn-, ungdoms- och föräldrarådgivningen är socialtjänstens förebyggande verksamhet, som ger föräldrastöd med ett starkt barnperspektiv.

Ett projekt för att bilda en barn- och familjecentral är på gång. Detta är ett samarbete mellan landstinget och kommunen. En barn- och familjecentral kan bidra till att flera av de lokala folkhälsomålen uppnås.

4 Ökad hälsa i arbetslivet i Falu kommun

VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor minskar den arbetsrelaterade ohälsan och bidrar till en allmänt förbättrad folkhälsa samt minskar de sociala skillnaderna i ohälsa. Det goda arbetet är en viktig förutsättning för hälsan. Arbetet måste präglas av en säker och trygg miljö, fysiskt såväl som psykiskt. För att uppnå en hälsofrämjande arbetsmiljö behöver vissa grundvillkor vara uppfyllda oberoende av var människor befinner sig i arbetslivet. Dit hör att ha kontroll över sitt arbete, hur det skall utföras och hur mycket som är rimligt att orka med. Regeringen anser att kraven i arbetslivet måste balanseras mot människors möjligheter att kunna fungera och må bra under ett helt arbetsliv. Arbetsmiljön måste i den meningen vara god och arbetsgivarens ansvar för hälsan måste göras tydligare. Det goda arbetet skall även ge den enskilde möjligheten till delaktighet och inflytande liksom till utveckling och ökad kompetens.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Fler långtidsfriska

- 4.1 I Falu kommun ska antalet långtidsfriska öka till år 2010
- 4.2 I Falu kommun ska frånvaron från arbetslivet pga. sjukskrivning minska med 50 % till år 2010

Bättre arbetsmiljö

- 4.3 I Falu kommun ska den psykosociala ohälsan orsakad av arbetsmiljön bland förvärvsarbetande minska till år 2010
- 4.4 I Falu kommun ska samtliga arbetsplatser arbeta med systematiskt arbetsmiljöarbete
- 4.5* I Falu kommun ska antalet arbetsplatser som är hälsodiplomerade (eller liknande koncept) fördubblas till år 2010

Ökat inflytande på arbetsplatsen

- 4.6 I Falu kommun ska andelen anställda som upplever att de har både formellt och reellt inflytande på sin arbetsplats öka till 2010

* Även justerat mål i Tillväxtprogrammet

VAD KAN VI GÖRA?

- Säkerställa arbetstagares inflytande över arbetsvillkoren och stimulera kompetensutveckling
- Genomföra psykosociala arbetsmiljöundersökningar och anpassa arbetets psykiska och ergonomiska krav till individens förutsättningar
- Förbättra samverkan mellan Försäkringskassan, företagshälsovården och den offentligt finansierade sjukvården
- Förstärka den yrkes- och arbetslivsinriktade rehabiliteringen och ha regelbunden kontakt med långtidssjukskrivna
- Öka och utveckla kunskap, metoder och modeller för förebyggande åtgärder inom arbetslivsområdet och göra kommunens arbetsplatser till hälsofrämjande arenor
- Integrera åtgärder mot olämpliga arbetsmiljöer
- Se till att alla arbetsplatser i kommunen har tillgång till företagshälsovård
- Erbjud kostnadsfri rådgivning till små företag som stöd i arbetsmiljöarbetet
- Effektivisera handläggning vid utredningar angående orsaker till sjukdom eller skada
- Erbjud meningsfull sysselsättning för arbetshandikappade
- Tydliggöra och förstärka yttrandefriheten i arbetslivet
- Lansera konceptet hälsodiplomerade företag
- Använda kultur- och fritidsverksamhet som hälsofrämjande arena

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, försäkringskassan, arbetsförmedlingen, arbetsmiljöverket, invandrarföreningar, fackliga organisationer, arbetsgivarorganisationer, företagshälsovård, näringslivet och studieförbunden

EN LÄGESBESKRIVNING

I Tillväxtprogrammet ingår flera mål som kan kopplas till folkhälsomålen och målområde 4. Bland annat finns ett innovativt forum för arbets-hälsa med samverkan mellan Kommun, närings-liv och landsting etablerat 2006.

Annat som påverkar är att en minskning av sjukfrånvaron är prioriterat inom Landstingets verksamhetsplan och sjukfrånvaron mäts hela tiden. (Just nu ligger sjukfrånvaron på ca 6 %.) Vårdcentralerna (VC) har särskilda projekt i samarbete mellan Landstinget Dalarna och Försäkringskassan för att minska sjukfrånvaron. En försäkrings-handläggare finns på plats på VC för att ha samarbete direkt med sjukskrivande läkare.

I Falu kommun finns goda möjligheter till rekreation och idrott i form av anläggningar, men även god tillgång på natur och andra gröna ytor. Genom samarbete mellan företag och förvaltningar planeras och genomförs hälsofrämjande aktiviteter direkt riktade till företag i kommunen.

Att samtliga arbetsplatser ska jobba med systematiskt arbetsmiljöarbete är lagstadgat, men trots detta ser verkligheten annorlunda ut. Det är därför viktigt att fokusera på dessa frågor.

5 Sunda och säkra miljöer och produkter i Falu kommun

VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Sunda och säkra miljöer och produkter är av grundläggande betydelse för folkhälsan och skall utgöra ett särskilt målområde. Omvandlingen av Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle omfattar de flesta politikområden och är ett arbete som i hög grad påverkar folkhälsan. Det är av avgörande betydelse för folkhälsan att samhällets skydds- och kontrollfunktioner upprätthålls på en kvalificerad nivå och förbättras när våra kunskaper om sambanden mellan miljö, skador och folkhälsa ökar. De framtida insatserna inom området skall utgå ifrån de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen och en kretsloppsstrategi som inkluderar en miljöorienterad produktpolitik samt de av riksdagen beslutade konsumentpolitiska målen. Insatserna för att skapa en säker trafikmiljö skall på samma vis utgå från de av riksdagen beslutade målen för transportpolitiken. Samtliga av de 15 miljökvalitetsmålen som riksdagen beslutade om 1999 påverkar människans livsbetingelser, men följande mål har en mer direkt påverkan på folkhälsan: God bebyggd miljö, Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt samt Säker strålmiljö.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Minska olyckor och våld

- 5.1 I Falu kommun ska antalet skador och allvarlighetsgraden till följd av olyckor och våld i olika miljöer minska med minst 15 % till år 2010
- 5.2 I Falu kommun ska andelen simkunniga barn i åk 5 uppgå till 95 % år 2010

Bättre boendemiljö

- 5.3* I Falu kommun ska alla boende på större orter senast år 2010 ha tillgång till:
- bostadsområdesparker inom ett avstånd av 300-500 meter från bostaden
 - närströmvägar inom ett avstånd av 500-1000 meter från bostaden
 - friluftsområden inom ett avstånd av 2,5 km från bostaden
- Dessutom ska alla, med undantag för boende i vissa områden i Faluns innerstad, ha tillgång till friytor i direkt anslutning till bostaden
- 5.4* I Falu kommun ska kvävedioxidhalterna 20 µg/m³ som årsmedelvärde och 100 µg/m³ som timmedelvärde i huvudsak ej överskridas efter 2010.

* Även mål i Miljöprogrammet

- 5.5* I Falu kommun ska alla boende 2010 ha en vägtrafikbullernivå inomhus understigande 30 dBA (ekvivalentnivå) och, där så är möjligt, ha en utomhusnivå understigande 65 dBA (ekvivalentnivå)

Bättre inomluft

- 5.6 Falu kommun ska vara utnämnd till att vara en allergianpassad kommun enligt kriterierna ”Allergianpassad kommun” senast år 2010
- 5.7* I Falu kommun ska inomhusluften i skolor och förskolor uppfylla normen för god luftkvalitet, att CO₂-halten inte ska överstiga 1000 ppm, senast 2010
att radongashalten är lägre än 200 Bq/m³ senast 2010
- 5.8* I Falu kommun ska radongashalten i inomhusluft i bostäder vara lägre än 200 Bq/m³ senast 2020

Skydd mot strålning

- 5.9* I Falu kommun ska år 2020 antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolet strålning inte vara fler än år 2000

VAD KAN VI GÖRA?

- Informera om insatser för att förebygga skador och olyckor
- Bygga ut och öka säkerheten på gång- och cykelvägar samt utveckla gångstråk från Falu stad ut i natur- och friluftsområden
- Förstärka simundervisningen i skolan, följa upp elevernas simkunnighet och ge stöd vid behov
- Ge möjlighet till stimulans, avkoppling och frihet från störande trafik i nya bostadsmiljöer
- Utveckla uteplatser och närmiljö vid särskilda boendeformer
- Planera förskole- och skolgårdar för att öka möjlighet till rörelse och avkoppling
- Förbättra kollektivtrafiken
- Bygga infartsparkeringar
- Vid stadsplanering och nybyggnationer sträva efter en bilfri innerstad
- Erbjud allergisäkra miljöer i förskola, skola, arbetsliv och offentliga miljöer
- Rikta insatser mot att minska förekomsten av hälsorisker i inomhusmiljöer
- Utveckla skuggiga utomhusmiljöer i barn- och fritidsmiljöer samt öka medvetenheten om riskerna med att vistas i solen och hur de undviks

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, Länsstyrelsen, närpolisen, Astma- och Allergiföreningen, Naturskyddsföreningen, idrottsföreningar, pensionärsföreningar, invandrarföreningar, kvinno- och mansjourer, Tjej-jouren, ”Föräldrar på stan”, K.R.I.S, fastighetsägare, Brottsförebyggande rådet och försäkringsbolag

* Även mål i Miljöprogrammet

EN LÄGESBESKRIVNING

Falu kommun är en Säker och Trygg kommun och har under 2007 gjort en förnyad ansökan om fortsatt deltagande. Ambitionsnivån är hög och arbete för att bli förbättra trafiksäkerheten och minska fallskadorna bland äldre pågår. Olycksfallsregistreringen måste hela tiden utvecklas för att underlätta uppföljningen. För närvarande ökar dessvärre antalet olyckor.

Att uppnå målet att andelen simkunniga barn i åk 5 ska uppgå till 95 % förefaller rimligt. Simundervisningen är väldigt genomtänkt och omtyckt.

Generellt kan konstateras att det finns god tillgång till rekreationsmark i Falu tätort. Den täta bebyggelsen i delar av stadskärnan medför dock brist på bostadsnära rekreationsmark. Det finns förhållandevis få närströvsområden men detta beror på att många av de stora friluftsområdena också fungerar som närströvsområden för boende nära dessa. Tillgången till stora friluftsområden anses däremot god, och närheten till Runn m.m. kan delvis väga upp ovanstående brister för "stadsborna". Kollektivtrafik till friluftsområden kan också väga upp ett långt geografiskt avstånd. Utanför Falu tätort saknas fullständig kunskap inom området.

Falu tätort har problem med periodvis höga halter av kvävedioxid (NO₂) som till stor del beror på Faluns topografi. Mätningar sker kon-

tinuerligt och tyder på att det finns svårigheter att klara mål 5.4. Framförallt är det dygnsmedelvärdena som kan bli höga, och det är trafiken som är den största källan till utsläppen. Genom Trafikparaplyet ökar dock förutsättningarna att nå mål både 5.1, 5.4 och 5.5.

I utomhusmiljön är det vägtrafiken som är den stora bullerkällan. I dagsläget saknas aktuell kunskap om hur många som är utsatta för vägtrafikbuller.

Radon, fukt och mögel är faktorer som kan vara skadliga för hälsan. När det gäller radon (mål 5.8) har enskilda småhusägare i relativt stor utsträckning gjort radonmätningar och motiveras till åtgärder med hjälp av saneringsbidragen. En informationskampanj tillsammans med Boverket riktad till villaägare har lett till att ett stort antal mätningar har genomförts under säsongen 2005/2006.

Arbetet med ventilation och radonhalter i skolor och förskolor kommer att behöva intensifieras under åren fram till 2010. Under 2006/2007 sker en orienterande mätning av radongashalten som underlag för planering av åtgärder.

6 En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård

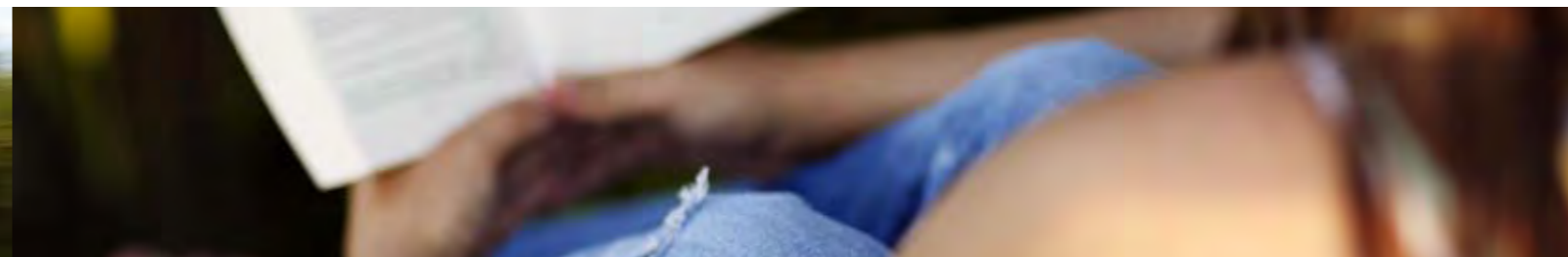
VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

"Hälso- och sjukvården har stor betydelse för den långsiktiga hälsoutvecklingen genom sin specifika kompetens, sin auktoritet, breda kunskap och stora kontaktyta gentemot befolkningen. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård skall därför utgöra ett målområde. I det hälsofrämjande arbetet har primärvården en viktig roll. En hälsoorientering av hälso- och sjukvården innebär en förskjutning i synen på vilka kunskaper och vilka arbetsätt som är mest effektiva för att förebygga och främja hälsa på lång sikt. Hälso- och sjukvården bör i större utsträckning använda sin auktoritet, kunskap och kontaktyta för att främja hälsa i mötet med patienter och anhöriga och mer systematiskt integrera relevanta hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande aspekter i det löpande arbetet så att de blir naturliga delar i hela vårdkedjan. Hälso- och sjukvårdens råd i livsstilsfrågor är långsiktigt kostnadseffektiva. Ett förebyggande arbete kan både på kort och lång sikt minska vårdbehovet. Primärvården har exempelvis genom sin stora kontaktyta med såväl unga som äldre en viktig uppgift i folkhälsoarbetet. Samarbete mellan landsting och kommuner och med andra aktörer, t ex frivilligorganisationer, är av stor vikt för ett framgångsrikt folkhälsoarbete. Folkhälsoenheter och samhällsmedicinska verksamheter inom landstingen har en viktig strategisk position både internt inom hälso- och sjukvården och externt i relation till kommuner, organisationer och andra regionala aktörer. De har en viktig roll i det förebyggande arbetet genom att förlöpande systematisera och föra ut kunskaper om hälsoläget och om vad som orsakar sjukdomar, skador och dödlighet. De står även för löpande registrering och epidemiologisk bevakning m.m. Dessa funktioner kan aktivt stödja hälso- och sjukvården i det förebyggande arbetet och hjälpa till att utforma olika insatser och metoder för att stimulera till hälsofrämjande levnadsvanor bland patienter och den befolkning som hälso- och sjukvården har ett ansvar för enligt hälso- och sjukvårdslagen. De kan även fungera som en viktig kunskapsförmedlande länk mellan Statens folkhälsoinstitut och den lokala och regionala nivån i folkhälsoarbetet."

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Minska antalet rökare

- 6.1 I Falu kommun ska antalet patienter som tillfrågas om rökning vara 100 % år 2010
- 6.2 I Falu kommun ska andelen rökande, bland de som tillfrågas, vara lägre än riksgenomsnittet år 2010



Ökad information och kunskap om hälsa

- 6.3 I Falu kommun ska insjuknandet i hjärtinfarkt reduceras med 10 % fram till år 2010
- 6.4 I Falu kommun ska antalet enheter som använder FaR (fysisk aktivitet på recept) öka till år 2010
- 6.5 I Falu kommun ska andelen friska pensionärer öka till år 2010
- 6.6 I Falu kommun ska andelen personer som använder beroendeframkallande läkemedel minska till år 2010

VAD KAN VI GÖRA?

- Utveckla informationsinsatserna, bedriv motiverande samtal och screening
- Öka kunskapen om hälsa, risk- och skyddsfaktorer samt vikten av egenvård
- Använda hälsorelaterade resultatmått i klinisk verksamhet
- Integrationsperspektivet ska finnas med i planering av vård och omsorg
- Arbeta med rutiner och tid för att stimulera till hälsofrämjande levnadsvanor bland patienter och övrig befolkning
- Arbeta aktivt med att minska läkemedelsanvändningen
- Arbeta aktivt för att minska övervikt

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, invandrarföreningar, pensionärsföreningar och studieförbunden

EN LÄGESBESKRIVNING

Mål 6.1-6.4 ingår i Landstingets verksamhetsplan. Så kallat Kvalitetsbokslut finns för mål 6:1. Det är viktigt att vid kontakter med patienter belysa vikten av goda levnadsvanor genom att ta upp t ex rökning och fysisk aktivitet.

Kommunen bidrar till mål 6.5 exempelvis genom det som kallas att vårdplanera, dvs att planera vilken typ av boende och hjälpmedel personen i fråga behöver m.m. Möjlighet till

hemsjukvård ges och ibland är kyrkan med vid hembesök. Folktandvården utför ibland uppsökande inom äldreården, kollar tandstatus och lär personalen utföra mun/tandhälsovård m.m.

Kommunen bidrar till att andelen friska pensionärer ökar. Särskilda insatser för att ge möjlighet att röra på sig är viktiga. Dessutom bidrar kommunen till mål 6.3 genom att tillhandahålla anläggningar, strövområden mm där utövande av

fysisk aktivitet kan ske. Samma syfte har Hälsans Stig som anlades under försommaren 2006 runt Östanforsån respektive Tisken. Målet är tufft att uppnå, men även följsamhet vid läkemedelsrekommendationer är viktigt.

Genom skolhälsovården görs hälsobesök i årskurs 1, 4, 7 och år 1 på gymnasiet och strukturerade hälsosamtal riktas till alla elever. Vid dessa tillfällen finns möjligheten att ta upp frågan om t.ex. rökning.

FaR (Fysisk aktivitet på recept) i Falun har kommit igång. Information har getts till vårdcentraler angående FaR och förfrågan har gått ut till föreningar om de kan tänka sig att ta emot FaR-patienter.

Sammanfattningsvis kan alla delmål inom målområde 6 vara rimliga att uppnå särskilt 6.4 där arbetet redan kommit en bit på vägen och då övriga mål även ingår i Landstingets verksamhetsplan.

7 Gott skydd mot smittspridning



VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Samhällets skydd mot smittsamma sjukdomar måste bibehålla en hög nivå för att inte de framsteg som gjorts i fråga om att minska förekomsten av smittsamma sjukdomar skall gå förlorade. Insatser för att förebygga smittspridning är en del av folkhälsoarbetet och därmed viktiga för att det skall gå att nå det övergripande folkhälsomålet. Gott skydd mot smittspridning skall därför utgöra ett särskilt målområde. I ett internationellt perspektiv är situationen i Sverige gynnsam när det gäller arbete mot spridning av smittsamma sjukdomar. Den inhemska spridningen av mera allvarliga smittsamma sjukdomar är begränsad. För ett flertal smittsamma sjukdomar, däribland de sexuellt överförbara sjukdomarna, har antalet nysmittade personer under den senaste 10-15-årsperioden minskat markant eller legat på en konstant nivå. Dock har det senaste åren märkts en viss ökning av främst klamydia och gonorré. Samtidigt kan konstateras att smittsamma sjukdomar fortfarande tillhör de vanligast förekommande sjukdomarna och utgör ett väsentligt problem både för samhället och för den enskilde individen. Vidare är risken för spridning av smittsamma sjukdomar från andra länder större än tidigare på grund av det utökade utbytet med omvärlden. Det är också nödvändigt att ha en beredskap mot förändringar i karaktären eller spridningen av smittsamma sjukdomar som gör att dessa på nytt kan bli ett allvarligt hot mot befolkningen i Sverige, exempelvis på grund av att smittämnen blir resistenta mot läkemedel.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Fler vaccinationer

- 7.1 I Falu kommun ska grundvaccinationstäckningen öka till år 2010
- 7.2 I Falu kommun ska influensavaccinationstäckningen öka till år 2010

Minskad smittspridning

- 7.3 I Falu kommun ska antalet fall av anmälningspliktiga sjukdomar minska till år 2010
- 7.4 I Falu kommun ska smittspridningen av anmälningspliktiga sjukdomar minska till år 2010

VAD KAN VI GÖRA?

- Bibehålla vaccinationstäckningen
- Vara restriktiv med antibiotikaanvändningen
- Förbättra hygienrutiner inom förskola, kök och äldreomsorg
- Öka informationen till media och allmänheten om smittspridning

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, invandrarföreningar, pensionärsföreningar och studieförbunden

EN LÄGESBESKRIVNING

Grundvaccinationstäckningen ligger redan idag över 90 %, vilket är en väldigt hög siffra. Det kan därför vara svårt att få en ökning.

Skolhälsovården ansvarar för vaccinationsverksamhet enligt nationella rekommendationer. Rådgivning sker till all skolpersonal om adekvata hygienrutiner i förskola/skola och generella råd till om förebyggande av blodsmitta.

Rådgivning sker till brukare inom LSS för att förebygga spridning av smittsamma sjukdomar. På individuell nivå sker rådgivningsinsatser till vuxna missbrukare och ungdomar i samarbete med ungdomsmottagningen.

Inom äldreomsorgen får personal vara hemma med lön för att undvika smittspridning av vinterkräksjukan.

Ungdomsmottagningen genomför uppsökande verksamhet mot pojkar på gymnasieskolor för att minska STI - Sexually Transmitted Infections (sexuellt överförbara infektioner).

BVC, Ungdomsmottagningen och skolhälsovården har alla viktiga roller när det gäller information om smittspridning.

Att influensavaccinationstäckningen ska öka ingår i Landstingets verksamhetsplan. Från 2004 till 2005 skedde en ökning av influensavaccinationerna. I de fall det handlar om smittspridning av anmälningspliktiga sjukdomar som köns-sjukdomar möter ungdomsmottagningen många ungdomar och sprider information både genom besök och uppsökande verksamhet.

8 Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa i Falu kommun

VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Möjligheten till trygg och säker sexualitet är grundläggande för individens upplevelse av hälsa och välbefinnande och samhället måste värna om de framsteg som gjorts inom områden som sex- och samlevnadsundervisning, familjeplanering och mödravård. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa skall därför utgöra ett målområde. Sverige har en lång tradition när det gäller upplysningsarbete kring frågor relaterade till sexualitet och samlevnad. Att främja en trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa i befolkningen har utgjort en hörnsten i det folkhälso-politiska arbetet. Prevention av oönskade graviditeter och av sexuellt överförbara sjukdomar måste bli än mer integrerat i det allmänna hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoarbetet, särskilt i de insatser som riktas till ungdomar. Att förebygga hälsorisker förknippade med sexuellt beteende handlar främst om att stärka individens egen identitet och självkänsla och öka förmågan att hantera relationer till andra människor. Det preventiva arbetet bör ta fasta på det friska och det positiva utan att för den skull negligera hälsoriskerna.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Minska antalet sexuellt överförbara infektioner

- 8.1 I Falu kommun ska antalet nya fall av sexuellt överförbara infektioner till år 2010:
 - minska när det gäller syfilis, gonorré och HIV-infektioner
 - ligga under riksgenomsnittet när det gäller klamydia
- 8.2 I Falu kommun ska andelen ungdomar som smittats av en sexuellt överförbar infektion såsom klamydia minska till år 2010

Minska antalet oönskade graviditeter

- 8.3 I Falu kommun ska antalet oönskade graviditeter minska till år 2010

Bättre information

- 8.4 I Falu kommun ska andelen ungdomar som besöker mottagningar med personal med specifik ungdomskompetens kring frågor som rör sexualitet och samlevnad öka till år 2010
- 8.5 I Falu kommun ska andelen ungdomar som upplever att de fått en god information om sex och samlevnad öka till år 2010.

VAD KAN VI GÖRA?

- Rikta insatser mot grupper där smitta av sexuellt överförbara sjukdomar huvudsakligen sker
- Främja insatser för tidig upptäckt av smittade, effektiv behandling och ett gott omhändertagande vid sexuellt överförbara sjukdomar
- Arbeta mot diskriminering av HIV-smittade och erbjuda stöd till föreningar för HIV-smittade för att öka deras delaktighet i det förebyggande arbetet
- Stärka ungdomars delaktighet i arbetet mot sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter
- Erbjud lättillgänglig kostnadsfri preventivmedelsrådgivning och abortrådgivning till både kvinnor och män
- Integrera arbetet mot oönskade graviditeter med arbetet inom området sexualitet och samlevnad
- Främja samarbetet mellan ungdomsmottagning och skola och erbjuda elever i grund- och gymnasieskola individuell rådgivning och stöd
- Integrera frågor om sex och samlevnad i allt arbete som syftar till att främja en hälsosam livsstil
- Främja ett sexuellt beteende som positivt bidrar till livskvalitet och hälsa och låta arbetet utgå från att sexualiteten är en positiv kraft och icke moraliserande
- Ge alla ungdomar i Falu kommun likvärdiga förutsättningar för att utveckla en hälsosam sexualitet

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, invandrarföreningar, intresseföreningar, pensionärsföreningar, Svenska Kyrkan, invandrargrupper, ungdomsförbund

EN LÄGESBESKRIVNING

Inom området trygg och säker sexualitet finns en rad åtgärder som direkt eller indirekt kan bidra till att delmålen uppnås. Mål 8.5 har goda förutsättningar att uppnås. Information ges via ungdomsmottagningen och kommunen bidrar genom skolans sex- och samlevnadsundervisning. Dessutom finns elevhälsan och skolhälsovården.

För alla delmål som rör ungdomar är det viktigt att tänka på att ungdomsgruppen födda ca 1990-91 är en mycket stor åldersgrupp. Siffror tyder på att både antalet gravida och antalet aborter har ökat, men om det beror på stora åldersgrupper eller inte är ej klarlagt.

Liksom inom flera andra mål görs rådgivningsinsatser till vissa vuxna missbrukare och ungdomar genom socialförvaltningens verksamhet.

Personalen får även regelbundet utbildning och handledning i dessa frågor i syfte att kunna ge råd och stöd till brukarna på individ och grupp-nivå. Genom korttidstillsynen sker utbildning av personal i ”Sexualitet och sexuell problematik hos personer med utvecklingsstörning”

I det här målområdet har ungdomsmottagningen kanske en av de viktigaste rollerna. Genom ett projekt utför de uppsökande verksamhet mot pojkar på gymnasieskolor för att minska STI (Sexually Transmitted Infections), och vissa dagar har de öppen klamydiamottagning.

Närsjukvården arbetar STD (Sexually Transmitted Diseases) förebyggande. Även mödravårdscentralernas verksamhet är viktig i sammanhanget.

9 Ökad fysisk aktivitet i Falu kommun



VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Fysisk aktivitet är en förutsättning för en god hälsoutveckling. Ökad fysisk aktivitet skall därför utgöra ett särskilt målområde. Målet för de samlade insatserna inom detta område skall vara att samhället utformas så att det ger förutsättningar för en ökad fysisk aktivitet hos hela befolkningen. Detta skall främst ske genom insatser som stimulerar till mer fysisk aktivitet i förskola, skola och i anslutning till arbetet, mer fysisk aktivitet under fritiden, att äldre, långtidssjukskrivna och funktionshindrade aktivt erbjuds möjligheter till motion eller träning på sina egna villkor. Forskningen visar på ett övertygande sätt motionens förebyggande effekt på övervikt och metabola sjukdomar t.ex. höga blodsockervärden, höga halter av blodfett och högt blodtryck. Fysisk aktivitet skulle kunna ersätta eller komplettera läkemedelsbehandlingen i en del fall av lättare psykiska besvär, lättare sömnsvärigheter och viss viktreducering. Även vid måttliga former av ryggbesvär, ledbesvär och lättare blodtrycksstegringar är motion ofta ett bra alternativ, som inte ger biverkningar. Bristande fysisk aktivitet leder ofta till övervikt vilket i sig kan leda till ytterligare sjukdom och skador. Särskilt oroande är att fetma och övervikt ökar och i allt större utsträckning drabbar barn och ungdomar. Både arbetsliv och fritid för vuxna och fritid för barn präglas i dag av att vi blir allt mer stillasittande.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Fler som motionerar

- 9.1 I Falu kommun ska andelen fysiskt aktiva på en hälsofrämjande nivå öka till år 2010:
 - till minst 30 minuter per dag för vuxna och ungdomar till minst 60 minuter per dag för barn
- 9.2 I Falu kommun ska andelen vuxna som motionerar varje vecka öka till år 2010
- 9.3 I Falu kommun ska cykeltrafiken öka med minst 10 % till år 2010

Fler områden för friluftsliv

- 9.4* I Falu kommun ska alla boende på större orter senast år 2010 ha tillgång till:
 - bostadsområdesparker inom ett avstånd av 300-500 meter från bostaden
 - närströmvägar inom ett avstånd av 500-1000 meter från bostaden
 - friluftsområden inom ett avstånd av 2,5 km från bostadenDessutom ska alla, med undantag för boende i vissa områden i Faluns innerstad, ha tillgång till friytor i direkt anslutning till bostaden

Fler fritidsaktiviteter

- 9.5 I Falu kommun ska alla uppleva att utbudet av fritidsaktiviteter är bättre än riksgenomsnittet

* Även mål i Miljöprogrammet

VAD KAN VI GÖRA?

- Med hjälp av riktade insatser höja kommuninvånarnas kunskapsnivå vad gäller den hälsomässiga betydelsen av fysisk aktivitet samt risker
- Ge stöd till allmännyttiga ideellt organiserade, demokratiska och medlemsstyrda barn- och ungdoms verksamheter samt motions- och tävlingsverksamheter som omfattar en betydande del av befolkningen i Falu kommun oberoende av kön, social och etnisk tillhörighet eller fysiska och psykiska förutsättningar
- Anlägga trafiksäkra och trivsamma cykel och gångvägar skilda från övrig trafik, så att alla barn och vuxna utan risk kan gå eller cykla till och från skola/arbete och att fysisk aktivitet blir en del av vardagen
- Erbjudna tillgängliga arenor för spontanidrott på skolgårdar och i närheten av bostadsområden för att stimulera till fysisk aktivitet
- Uppmuntra äldre inom särskilda boendeformer till fysisk aktivitet
- Erbjudna långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna upplysning genom arbetsförmedling och sjukvård om hur och var individen kan bli mer fysiskt aktiv
- Bilda aktivitetsgrupper i samverkan med frivilligorganisationer och i anslutning till sjukvården för träning inför och rehabilitering efter sjukvård
- FaR blir en naturlig fortsättning på den normala kliniska rehabiliteringen med målet att uppnå en normal fysisk prestationsförmåga
- Verka för att personer med funktionsnedsättning kan delta i idrotts- och föreningsliv samt nyttja idrotts- och rekreationsanläggningar

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, idrottsföreningar, pensionärsföreningar, handikappföreningar, kvinno- föreningar, invandrarföreningar, näringslivet, fackliga organisationer, studieförbunden, ungdoms- förbund

EN LÄGESBESKRIVNING

Det finns goda förutsättningar för att nå hela målområdet. Mycket görs redan idag som skapar goda förutsättningar för detta. Kommunen tillhandahåller anläggningar, bygger gång- och cykelvägar, parker och grönytor, motionsspår m.m. Att skapa och underhålla bra och trygga cykelvägar, samt att ploga och sanda på vintern,

är viktiga uppgifter. Trafikplanering och handikappanpassning av fysiska aktivitetsområden är andra exempel. En ny cykelplan med koppling till aktiviteter planeras.

Fysisk aktivitet erbjuds till eleverna genom skolan och undervisning sker i ämnet idrott och



10 Goda matvanor och säkra livsmedel i Falu kommun

hälsa. Vissa skolor har en hälsoprofil och genom skolhälsovården inspireras elever till rörelse via hälsosamtal. Projekt finns för att få fler elever att gå och cykla till skolan. Det får därför anses rimligt att kunna motivera barnen till 60 minuter motion om dagen.

Aktiviteter och evenemang anordnas för att få Falunborna att röra på sig, och föreningslivet erhåller anläggnings- och lokalbidrag samt aktivitetsstöd. Genom projektet Miljöresenären inspireras faluborna att cykla till och från jobbet. På Hälsans Stig i Falun kan man ta sig en pro-

menad för att bli mer fysiskt aktiv och därmed förebygga hjärt- och kärlsjukdomar. Trots detta kan det bli svårt att motivera vuxna till fysisk aktivitet i den omfattning som målen anger.

Mål 9.5 torde vara rimligt att nå. Idag finns ett bra utbud av olika föreningar med en bredd i verksamheten, dvs. inte bara idrottsaktiviteter erbjuds som fritidssysselsättning.

Landstinget har bra statistik inom området och en uppföljning kommer att göras när det gäller mål 9.1 och 9.2.

VAD SÄGER DE NATIONELLA MÅLEN?

”Goda matvanor och säkra livsmedel är förutsättningar för en god hälsoutveckling hos befolkningen. Goda matvanor och säkra livsmedel skall därför utgöra ett särskilt målområde. Maten och våra matvanor påverkar vår hälsa, men fungerar också som kulturbärare, mötesplats och en källa till njutning. En riktigt sammansatt kost har stor betydelse för hälsan, både genom att främja och bevara god hälsa och genom att förebygga sjukdomar. Matvanorna skiljer sig åt mellan människor med olika kulturell och social bakgrund, mellan könen, mellan ung och gammal och mellan människor i olika delar av Sverige. Till exempel är kunskap och medvetenhet om matens betydelse för hälsan lägre bland människor som har kortare utbildning jämfört med dem som har längre utbildningar. Kvinnor äter mer hälsosamt än män och är mer benägna att förändra sina matvanor. Samtidigt lider kvinnor i större utsträckning än män av ätstörningar såsom anorexi och bulimi. Att skapa förutsättningar för goda matvanor i befolkningen är något som kräver insatser från en mängd olika aktörer. Det handlar om att genom bl.a. prissättning, medveten marknadsföring, goda arbetslivsvillkor och hälsoinformation göra hälsosam mat tillgänglig för hela befolkningen.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Minskning av övervikt

- 10.1 I Falu kommun ska andelen barn med normal viktökning öka till år 2010
- 10.2 I Falu kommun ska ingen ökning av andelen barn och ungdomar med fetma ske till år 2010
- 10.3 I Falu kommun ska arbetet med att bilda nätverk för att upptäcka problem kring ätstörningar öka till år 2010

Bättre tandhälsa

- 10.4 I Falu kommun ska andelen kariesfria barn öka till år 2010
- 10.5 I Falu kommun ska antalet barn med hög risk för karies minska till år 2010
- 10.6 I Falu kommun ska informationen till ungdomar i årskurs 9 om erosionskador på tänderna samt hur man undviker dessa öka till år 2010

Bättre kosthållning

- 10.7 I Falu kommun ska vuxna som upplevt psykosocial ohälsa på grund av övervikt/fetma och/eller dåliga kostvanor minska till år 2010
- 10.8 I Falu kommun ska alla barn och ungdomar som är i skolan äta skollunch år 2010
- 10.9 I Falu kommun ska alla pensionärer senast 2010 informeras om vikten av goda kostvanor för att bibehålla en god hälsa
- 10.10 I Falu kommun ska konsumtionen av livsmedel av typer sötade drycker, godis, glass, snacks och bakverk per invånare minska till år 2010

VAD KAN VI GÖRA?

- Använda många samtidiga insatser på olika nivåer och riktade till olika grupper samt ha kontinuitet och långsiktighet i aktiviteterna
- Tydliggöra ansvarsfördelningen och integrera insatserna i den ordinarie verksamheten hos samhällets aktörer
- Stimulera konsument- och brukarmedverkan i skolor, på arbetsplatser och inom äldreomsorgen
- Nyttja mödravårdcentraler, barnavårdcentraler och familjecentraler som arenor för individuell hälsofrämjande kostrådgivning
- Ge eleverna i skolan praktisk vardagskunskap om mat och måltider som är gynnsamma för hälsa, miljö och ekonomi
- Involvera fritidsgårdarna och idrottsrörelsen och använda skolämnet hem- och konsumentkunskap som ett forum för barn och ungdomars matvanor
- Stärka föräldrarnas kunskaper och självförtroende i fråga om matlagning
- Samordna och förstärka utbildning om matens och matvanornas näringsmässiga, hygieniska, sociala, kulturella och gastronomiska aspekter
- Stödja uppsökande lokala projekt
- Utveckla strategier inom primärvården för att förebygga kraftig övervikt och fetma
- Säkerställa att maten som serveras i kommunens storhushåll, caféer och kiosker främjar god hälsa och att all skattefinansierad matservice uppfyller de svenska näringsrekommendationerna
- Uppmuntra till fortbildning och stöd till personal i kommunens storhushåll för att säkerställa hälsosamma och säkra matlagningsmetoder och menyplanering

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, invandrarföreningar, pensionärsföreningar, livsmedelshandeln och studieförbunden

EN LÄGESBESKRIVNING

När det gäller goda matvanor och säkra livsmedel sker mycket inom löpande verksamhet. Det är i dessa sammanhang viktigt att komma ihåg att levnadsvanor, som goda matvanor, är en livsstil som verksamheter inom Falu kommun endast kan bidra till och skapa förutsättningar för. I

sådana här lägen har individen själv det största ansvaret.

Media och folkbildning är viktiga kanaler. I samarbete med SISU & Dalarnas Idrottsförbund anordnas (för Faluborna) seminarier kring

kost. Information sprids till konsumenterna om ekologisk mat, och så även information rörande säkra livsmedel (från Konsumentverket och Livsmedelsverket). Även samarbete med livsmedels-handeln vore av värde.

När det gäller arbete för att nå mål 10:3 är det viktigt att även arbeta med att försöka att förebygga ätstörningar.

Skolan som organisation bidrar givetvis till det här målområdet genom skolmaten och undervisningen. Centraliserade inköp sker av livsmedel till skolmåltider, och de är utformade enligt livsmedelsverkets rekommendationer. All personal som arbetar med skolmåltider får kontinuerlig fortbildning och kafeteriornas utbud kan kontrolleras med prissättning. Maten i skolan har en pedagogisk hälsoinriktning/målsättning.

Rådgivning, instruktioner och anvisningar till brukarna på särskilt boende och i serviceboende finns för att skapa en medvetenhet hos brukarna om bl.a. kostens betydelse för hälsan. Inom habilitering och primärvård ges stöd från dietister.

Inom äldreomsorgen satsar man på näringsriktig kost och att mat ska komma från Storkök, som i sin tur ansvarar för kostenhalten.

Inom närsjukvården sker information om kost och övervikt. Tandhälsan och folktandvården är viktiga aktörer och deras verksamhet berör särskilt mål 10.4 – 10.6. Även genom folktandvården ges information om kosten, dåliga matvanor går också hand i hand med riskfaktorer som karies och erosionsskador på tänder. I ”RamBarn 2006” som är ett nyuppdaterat tandvårdsprogram för Barn- och Ungdom i Dalarna, står bl. a. att; information på BVC till nyblivna föräldrar och lektionsbaserad information i skolan i åk. 1-2 och åk. 7, ska ske. Redan idag arbetar man mot målen och har så gjort i flera år. Att omständigheter, som ex. ändrade matvanor med mera läskdrickande förändras, gör att informationen kan behöva intensifieras eller ändras under årens gång.

Kommunen utför tillsyn av dricksvatten och livsmedel genom att kontrollera hygien, märkning och lokaler.

11 Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande i Falu kommun



BESKRIVNING AV MÅLOMRÅDET PÅ NATIONELL NIVÅ:

”Bruket av beroendeframkallande medel påverkar hälsan. Även spelberoende kan leda till ohälsa. Ett ökat fokus på dessa faktorer samlade effekter och inbördes kopplingar krävs. Åtgärder mot skador på grund av tobak, alkohol och spel samt för ett samhälle fritt från narkotika och dopning är nödvändiga för att det skall gå att nå det övergripande folkhälsomålet. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande skall därför utgöra ett särskilt målområde. Riksdag och regering har tidigare beslutat om samhällets insatser och mål för alkohol- och narkotikapolitiken. Dessa mål skall ligga fast. Målet för samhällets insatser inom tobaksområdet skall vara att minska tobaksbruket. Målet för samhällets insatser mot spelberoende skall vara att minska skadeverkningar av överdrivet spelande. Målet när det gäller dopning skall vara ett samhälle fritt från dopning. Att begränsa alkoholens negativa effekter, minska tobaksbruket samt verka för ett narkotikafritt samhälle har länge varit viktiga folkhälsofrågor och naturliga delar av välfärdspolitiken. Det finns behov av en bättre samordning och ökat fokus på sambanden mellan bruk och missbruk av de olika beroendeframkallande medlen. Det finns dock även behov av en uppföljning, vid sidan av pågående uppföljningar, av de samlade effekterna av bruk och missbruk av tobak, alkohol, narkotika och dopningsmedel. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på det här området måste därför för att bli effektivt behandlas i ett sammanhang.”

LOKALA FOLKHÄLSOMÅL

Minska missbruk av alkohol och tobak

- 11.1 I Falu kommun ska debutåldern för bruk av både tobak och alkohol höjas till år 2010
- 11.2 I Falu kommun ska bruket av tobak (cigaretter och snus) och alkohol bland ungdomar minska till år 2010
- 11.3 I Falu kommun ska andelen personer som dagligen brukar tobak (cigaretter och snus) minska till år 2010
- 11.4 I Falu kommun ska totalkonsumtionen av alkohol per person minska till år 2010
- 11.5 I Falu kommun ska antalet blivande mödrar som använder alkohol och/eller tobak minska till år 2010

- 11.6 I Falu kommun ska andelen niondeklassare som inte varit berusade, inte provat att röka eller snusa öka till år 2010

Minska missbruk av narkotika

- 11.7 I Falu kommun ska andelen niondeklassare som inte använt narkotika och/eller inte använt andra droger (inkl. tablettmissbruk) öka till år 2010
- 11.8 I Falu kommun ska nyrekryteringen till narkotikamissbruk minska till år 2010

Minska missbruk av dopningspreparat

- 11.9 I Falu kommun ska antalet ungdomar som använder förbjudna dopningspreparat minska till år 2010

VAD KAN VI GÖRA?

- Erbjud stödjande miljöer för att undvika nyrekrytering bland barn och ungdomar och utveckla information om hälsorisker
- Erbjud hjälp till självhjälp för att främja rökstopp bland vuxna och satsa på rökslutarstöd till arbetsplatser
- Intensifiera förebyggande insatser bland tonåringar; t ex inom ramen för skolans undervisning om sex och samlevnad eller vid besök på ungdomsmottagningen
- Utveckla stödjande drog- och alkoholfria miljöer
- Använda kultur- och fritidsverksamhet som hälsofrämjande arena
- Stödja lokala drog- och alkoholfria verksamheter
- Skärpa tillsynen av åldersgränserna vid servering av alkoholphaltiga drycker
- Prioritera uppsökande verksamhet i riskmiljöer där ungdomar vistas.
- Stimulera ideella föreningar och idrottsrörelsen till att sprida kunskap omkring alkoholen och dess skadeverkningar.
- Effektivisera upplysnings-, informations- och vårdverksamhet för att därigenom minska efterfrågan på narkotika.

VIKTIGA AKTÖRER

Kommunen, Landstinget, idrottsföreningar, invandrarföreningar, Dalarnas Idrottsförbund, organisationer mot spelmissbruk, nykterhetsorganisationer, IOGT/NTO, handeln, gym, polisen, Brottsförebyggande rådet, studieförbunden och Centrala stadsrum

EN LÄGESBESKRIVNING

Det Drogpolicy handlingsprogrammet med sin Drogpolicy utgör en fördjupning av detta målområde. I Faluns generella drogpolicy står att det drogförebyggande arbetet skall riktas till hela befolkningen i Falu kommun, med barn och ungdomar som en tydligt prioriterad målgrupp. Det övergripande målet är att minska den totala användningen av droger.

Samverkan i en effektiv organisation krävs för att uppnå de flesta av målen. Flera verksamheter och arrangemang anordnas och finns för att hålla ungdomar borta från alkohol och droger. Exempel är fritidsgårdar, drogfria diskon m.m. Dramagrupper, dans och musikskolan samt idrottsföreningar bidrar också till att fånga ungdomars intresse istället för alkohol etc. Drogförebyggande insatser sker även genom Brottsförebyggande rådet (Brå) där ungdomsforum, skolan och polisen m.fl. ingår.

Drogundervisning sker i skolorna och riktad

information sker till föräldrar vid föräldramöten. Genom skolan ska ett föräldrastödsprojekt gentemot föräldrar till elever i åk 7-8 genomföras. Idén är att skapa ett nätverk för erfarenhetsutbyte utifrån olika teman som t ex. föräldrarollen, sätta gränser, rättspraxis och droger m.m. Projektet är ett bra exempel på vad som krävs för att uppnå målet. Inom ämnet Livskunskap, som finns på flera skolor, behandlas denna frågeställning.

Kommunen hanterar alkoholtillstånd för restauranger och utför tillsyn av detta samt av tobak och folkölsförsäljning (åldersgränser och rökförbud). Dessutom arbetar man med opinionsbildning bland affärsidkare. På nationell nivå har drogbruket minskat de senaste åren. En årlig kartläggning av tobaksavvänjningen har skett i årskurs 7 och 9. Information om alkohol, tobak och droger får ungdomar bl.a. via ungdomsmottagningen.

Översikt över samtliga mål och delmål

1 Delaktighet och inflytande i Falu kommun

- 1.1 I Falu kommun ska andelen som röstar i kommunalvalet öka till år 2010
- 1.2 I Falu kommun ska skillnaden mellan män och kvinnor beträffande jämställdhet minska till år 2010
- 1.3 I Falu kommun ska antalet invånare som deltar i föreningsliv öka till år 2010
- 1.4 I Falu kommun ska andelen elever och föräldrar som upplever att de har både formellt och reellt inflytande i skolan och förskolan öka till år 2010
- 1.5 I Falu kommun ska samhällsinformation på andra språk än svenska öka till år 2010

2 Ekonomisk och social trygghet i Falu kommun

- 2.1 I Falu kommun ska andelen individer som behöver ekonomiskt bistånd och lever med långvarigt ekonomiskt bistånd minska till år 2010
- 2.2 I Falu kommun ska andelen barnfamiljer med låga inkomster minska till år 2010
- 2.3 I Falu kommun ska andelen pensionärsfamiljer med låg inkomst minska till år 2010
- 2.4 I Falu kommun ska andelen familjer med sjukersättning/tidsbegränsad sjukersättning/aktivitetsersättning minska till år 2010
- 2.5 I Falu kommun ska andelen arbetslösa 20-24 åringar minska till år 2010
- 2.6 I Falu kommun ska antalet långtidsinskrivna hos Arbetsförmedlingen minska med 20 % till år 2010
- 2.7 I Falu kommun ska den psykosociala ohälsan orsakad av arbetslöshet minska till år 2010
- 2.8 I Falu kommun ska antalet förvärvsarbetande ha ökat med 1 300 personer motsvarande 5 % år 2009
- 2.9 I Falu kommun ska andelen förvärvsarbetande som är födda i ett annat land än Sverige, närma sig kommunens befolkningssammansättning i detta hänseende till år 2010

3 Trygga och goda uppväxtvillkor i Falu kommun

- 3.1 I Falu kommun ska den upplevda psykiska ohälsan, bland barn och ungdomar, reduceras med 10 % till år 2010
- 3.2 I Falu kommun ska samtliga förstagångsföräldrar senast år 2010 erbjudas föräldrastöd i grupp
- 3.3 I Falu kommun ska antalet föräldrar som erbjuds fortbildning i föräldraskapet öka till år 2010
- 3.4 I Falu kommun ska andelen elever som når de nationella målen för åk 5 och 9 inom grundskolan öka till år 2010
- 3.5 I Falu kommun ska andelen elever som har genomgått fullständig gymnasieutbildning öka till år 2010
- 3.7 I Falu kommun ska alla skolor senast år 2010 präglas av arbete med värdegrunds- och livsåskådningsfrågor

4 Ökad hälsa i arbetslivet i Falu kommun

- 4.1 I Falu kommun ska antalet långtidsfriska öka till år 2010
- 4.2 I Falu kommun ska frånvaron från arbetslivet pga. sjukskrivning minska med 50 % till år 2010
- 4.3 I Falu kommun ska den psykosociala ohälsan orsakad av arbetsmiljön bland förvärvsarbetande minska till år 2010
- 4.4 I Falu kommun ska samtliga arbetsplatser arbeta med systematiskt arbetsmiljöarbete
- 4.5 I Falu kommun ska antalet arbetsplatser som är hälsodiplomerade (eller liknande koncept) fördubblas till år 2010
- 4.6 I Falu kommun ska andelen anställda som upplever att de har både formellt och reellt inflytande på sin arbetsplats öka till 2010

5 Sunda och säkra miljöer och produkter i Falu kommun

- 5.1 I Falu kommun ska antalet skador och allvarlighetsgraden till följd av olyckor och våld i olika miljöer minska med minst 15 % till år 2010
- 5.2 I Falu kommun ska andelen simkunniga barn i åk 5 uppgå till 95 % år 2010
- 5.3 I Falu kommun ska alla boende på större orter senast år 2010 ha tillgång till:
 - bostadsområdesparker inom ett avstånd av 300-500 meter från bostaden
 - närströvmråden inom ett avstånd av 500-1000 meter från bostaden
 - friluftsområden inom ett avstånd av 2,5 km från bostadenDessutom ska alla, med undantag för boende i vissa områden i Faluns innerstad, ha tillgång till friytor i direkt anslutning till bostaden
- 5.4 I Falu kommun ska kvävedioxidhalterna $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som årsmedelvärde och $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$ som timmedelvärde i huvudsak ej överskridas efter 2010. Basår 2000
- 5.5 I Falu kommun ska alla boende 2010 ha en vägtrafikbullernivå inomhus understigande 30 dBA (ekvivalentnivå) och, där så är möjligt, ha en utomhusnivå understigande 65 dBA (ekvivalentnivå)
- 5.6 Falu kommun ska vara utnämnd till att vara en allergianpassad kommun enligt kriterierna "Allergianpassad kommun" senast år 2010
- 5.7 I Falu kommun ska inomhusluften i skolor och förskolor uppfylla normen för god luftkvalitet
 - att CO_2 -halten inte ska överstiga 1000 ppm senast 2010
 - att radongashalten är lägre än $200 \text{Bq}/\text{m}^3$ senast 2010
- 5.8 I Falu kommun ska radongashalten i inomhusluft i bostäder vara lägre än $200 \text{Bq}/\text{m}^3$ senast 2020
- 5.9 I Falu kommun ska år 2020 antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolettt strålning inte vara fler än år 2000

6 En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård

- 6.1 I Falu kommun ska antalet patienter som tillfrågas om rökning vara 100 % år 2010
- 6.2 I Falu kommun ska andelen rökande, bland de som tillfrågas, vara lägre än riksgenomsnittet år 2010
- 6.3 I Falu kommun ska insjuknandet i hjärtinfarkt reduceras med 10 % fram till år 2010

- 6.4 I Falu kommun ska antalet enheter som använder FaR (fysisk aktivitet på recept) öka till år 2010
- 6.5 I Falu kommun ska andelen friska pensionärer öka till år 2010
- 6.6 I Falu kommun ska andelen personer som använder beroendeframkallande läkemedel minska till år 2010

7 Gott skydd mot smittspridning

- 7.1 I Falu kommun ska grundvaccinationstäckningen öka till år 2010
- 7.2 I Falu kommun ska influensavaccinationstäckningen öka till år 2010
- 7.3 I Falu kommun ska antalet fall av anmälningspliktiga sjukdomar minska till år 2010
- 7.4 I Falu kommun ska smittspridningen av anmälningspliktiga sjukdomar minska till år 2010

8 Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv

- 8.1 I Falu kommun ska antalet nya fall av sexuellt överförbara infektioner till år 2010:
- minska när det gäller syfilis, gonorré och HIV-infektioner
- ligga under riksgenomsnittet när det gäller klamydia
- 8.2 I Falu kommun ska andelen ungdomar som smittats av en sexuellt överförbar infektion såsom klamydia minska till år 2010
- 8.3 I Falu kommun ska antalet oönskade graviditeter minska till år 2010
- 8.4 I Falu kommun ska andelen ungdomar som besöker mottagningar med personal med specifik ungdomskompetens kring frågor som rör sexualitet och samlevnad öka till år 2010
- 8.5 I Falu kommun ska andelen ungdomar som upplever att de fått en god information om sex och samlevnad öka till år 2010

9 Ökad fysisk aktivitet i Falu kommun

- 9.1 I Falu kommun ska andelen fysiskt aktiva på en hälsofrämjande nivå öka till år 2010:
- till minst 30 minuter per dag för vuxna och ungdomar till minst 60 minuter per dag för barn
- 9.2 I Falu kommun ska andelen vuxna som motionerar varje vecka öka till år 2010
- 9.3 I Falu kommun ska cykeltrafiken öka med minst 10 % till år 2010

- 9.4 I Falu kommun ska alla boende på större orter senast år 2010 ha tillgång till:
- bostadsområdesparker inom ett avstånd av 300-500 meter från bostaden
- närströvområden inom ett avstånd av 500-1000 meter från bostaden
- friluftsområden inom ett avstånd av 2,5 km från bostaden
Dessutom ska alla, med undantag för boende i vissa områden i Faluns innerstad, ha tillgång till friytor i direkt anslutning till bostaden
- 9.5 I Falu kommun ska alla uppleva att utbudet av fritidsaktiviteter är bättre än riksgenomsnittet

10 Goda matvanor och säkra livsmedel i Falu kommun

- 10.1 I Falu kommun ska andelen barn med normal viktökning öka till år 2010
- 10.2 I Falu kommun ska ingen ökning av andelen barn och ungdomar med fetma ske till år 2010
- 10.3 I Falu kommun ska arbetet med att bilda nätverk för att upptäcka problem kring ätstörningar öka till år 2010
- 10.4 I Falu kommun ska andelen kariesfria barn öka till år 2010
- 10.5 I Falu kommun ska antalet barn med hög risk för karies minska till år 2010
- 10.6 I Falu kommun ska informationen till ungdomar i årskurs 9 om erosionsskador på tänderna samt hur man undviker dessa öka till år 2010
- 10.7 I Falu kommun ska vuxna som upplevt psykosocial ohälsa på grund av övervikt/fetma och/eller dåliga kostvanor minska till år 2010
- 10.8 I Falu kommun ska alla barn och ungdomar som är i skolan äta skollunch år 2010
- 10.9 I Falu kommun ska alla pensionärer senast 2010 informeras om vikten av goda kostvanor för att bibehålla en god hälsa
- 10.10 I Falu kommun ska konsumtionen av livsmedel av typer sötade drycker, godis, glass, snacks och bakverk per invånare minska till år 2010

11 Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande i Falu kommun

- 11.1 I Falu kommun ska debutåldern för bruk av både tobak och alkohol höjas till år 2010
- 11.2 I Falu kommun ska bruket av tobak (cigaretter och snus) och alkohol bland ungdomar minska till år 2010
- 11.3 I Falu kommun ska andelen personer som dagligen brukar tobak (cigaretter och snus) minska till år 2010
- 11.4 I Falu kommun ska totalkonsumtionen av alkohol per person minska till år 2010
- 11.5 I Falu kommun ska antalet blivande mödrar som använder alkohol och/eller tobak minska till år 2010
- 11.6 I Falu kommun ska andelen niondeklassare som inte varit berusade, inte provat att röka eller snusa öka till år 2010
- 11.7 I Falu kommun ska andelen niondeklassare som inte använt narkotika och/eller inte använt andra droger (inkl. tablettmissbruk) öka till år 2010
- 11.8 I Falu kommun ska nyrekryteringen till narkotikamissbruk minska till år 2010
- 11.9 I Falu kommun ska antalet ungdomar som använder förbjudna dopningspreparat minska till år 2010

Läs mer på www.falun.se/falunframmat

FALU  KOMMUN

Falu Kommun
791 83 FALUN
023-830 00
info@falun.se
www.falun.se